

голонасінних. Будова голонасінних рослин».

Ефективність розробленої методики активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи доведена під час педагогічного експерименту.

З метою забезпечення надійності результатів експерименту ми підібрали два 7-х класи майже рівних за всіма показниками (склад, вік, успішність) і поставили за мету з'ясувати, як впливає на пізнавальну діяльність учнів на уроках біології наша експериментальна методика.

На етапі констатувального експерименту ми вивчали успішність учнів з таких навчальних тем: «Біологія – наука про живу природу. Різноманітність живих організмів, середовища їх існування» та «Класифікація живих організмів. Рослинний світ – складова частина природи»; та провели першу діагностичну контрольну роботу, щоб визначити обсяг і міцність знань, набутих попередньо за традиційною методикою навчання.

Аналіз результатів свідчить про подібність у розподілі учнів обох класів за рівнем навчальних досягнень, класи знаходяться в однакових умовах розвитку і інтелектуальні можливості обох класів однакові.

На цій підставі було визначено експериментальний і контрольний клас.

Для перевірки ефективності запропонованої методики активізації пізнавальної діяльності учнів був проведений формувальний експеримент

Уроки у експериментальному класі проводилися згідно запропонованої методики, а у контрольному класі – за традиційною методикою. Для фіксування можливих змін рівня знань учнів ми провели зріз знань у формі письмового заліку.

Зіставивши дані діагностичних контрольних робіт на етапі констатувального і формувального експерименту, можна зробити висновки, що застосовані методи та засоби навчання, які були спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності школярів, здійснили позитивний вплив, про що свідчить збільшення відсоткового складу учнів з високим рівнем навчальних досягнень (з 27 до 36) та зменшення відсоткового складу з 9 до 0 з середнім рівнем навчальних досягнень. За результатами експерименту значення середнього балу успішності (X_E) у експериментальному класі зросло з 8,6 до 9,0, а у контрольному класі (X_K) – знизилось з 8,3 до 8,0.

Одержані дані свідчать про ефективність розробленої методики активізації пізнавальної діяльності учнів основної школи на уроках біології.

Література

1. Барабанщикова С.А. Використання досвіду В.Ф. Шаталова з метою активізації пізнавальної діяльності учнів / С.А. Барабанщикова // Біологія. — 2003. — № 10. — С. 6 — 9.
2. Гачкало С.Я. Розвиток розумових і творчих здібностей учнів шляхом використання методів розвивального навчання / С.Я. Гачкало // Біологія. — 2005. — № 27. — С. 2 — 4.
3. Мартинова Л.П. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології та в позаурочний час / Л.П. Мартинова // Біологія. — 2007. — № 27. — С. 6 — 15.
4. Шапіро Г.П. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології через упровадження активних та інтерактивних технологій навчання / Г.П. Шапіро // Біологія в школі. — 2006. — № 22 — 24. — С. 93 — 95.

ГЕРБАРІЙ КАФЕДРИ БОТАНІКИ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

*Л.М. Гомля, К.Ю. Агаркова
м. Полтава, Україна*

Створення гербарію Полтавського державного педагогічного університету розпочалося в середині ХХ ст. з появою природничого факультету. Насамперед потрібно було забезпечити наочним матеріалом навчальний процес для студентів I і II курсу які вивчають морфологію та систематику рослин. Комплектування наукового гербарію (збір, висушування та монтування)

розпочав доцент кафедри ботаніки, кандидат біологічних наук Р.В. Ганжа. Відтоді щорічно під час польової практики студентів, при виконанні ними індивідуальних завдань, під час роботи над курсовими, дипломними, магістерськими та дисертаційними роботами гербарій поповнюється, критично переглядається. У вересні 2009 року гербарій було занесено до міжнародного гербарного списку „Index Herbariorum”.

Навесні 2003 р. розпочалася комплектація наукового гербарію вищих судинних рослин. Спочатку він складався з видів околиць м. Полтави і біостаніонару „Лучки” (Кобеляцький район), на базі якого і проходили польові практики. В подальшому гербарний матеріал збирався під час різних екскурсій та експедиційних виїздів по Україні, а також по місцях проживання студентів. Гербарні зразки охоплюють не лише літні збори, а й весняні.

Поступово розширювалася і площа зберігання гербарних зразків. Спочатку гербарій зберігався в шафах кафедри ботаніки, потім - у лаборантській кімнаті. Зараз гербарій розміщений в окремій кімнаті навчального корпусу кафедри ботаніки, що знаходиться в ботанічному саду ПДПУ ім. В.Г. Короленка. Гербарні аркуші зібрані в картонні папки і зберігаються в дерев'яних шафах. Наявна нумерація кожного екземпляру наукового гербарію. Гербарні фонди розміщені за системою А.Л. Тахтаджяна.

Гербарій вищих судинних рослин складається з таких структурних частин:

- навчально-демонстраційний гербарій;
- персональний гербарій доц. Р.В. Ганжі;
- науковий систематичний гербарій.

Навчально-демонстраційний гербарій нараховує близько 1000 гербарних аркушів і в свою чергу розподілений на:

- навчальний систематичний гербарій;
- морфологічний гербарій;
- екологічний гербарій;
- гербарій сільськогосподарських культур та бур'янів;
- гербарій інтродукованих рослин.

Персональна гербарна колекція доцента кафедри Р.В. Ганжі нараховує понад 1000 гербарних зразків і включає види флори Полтавщини, зібрані в різних районах області власноруч Р.В. Ганжею та його учням (Салашна, Глібовицька, Науменко, Живило, Черниш тощо) у 1960-2003 рр. На жаль, у багатьох видів відсутні вказівки щодо конкретного місця збору, але, не зважаючи на це, така колекція може успішно використовуватися для встановлення правильності самостійного визначення видів студентами під час виконання ними наукових робіт, так як в ній наявні майже всі представники флори Полтавської області, крім найбільш рідкісних.

Науковий систематичний гербарій нараховує майже 9000 гербарних аркушів. В ньому представлені не тільки види флори Полтавщини, а й інших областей: Харківської (колектори - Давидов Д.А., Лисяк Л.В.), Чернігівської (Кожем'яченко І.Б.), Закарпатської (Лозан Л.Ю.), Волинської (Беседіна І.С., Кравчук Г.М., Тиндик Л.М.) та Криму (Гомля Л.М.). Наявні також гербарні збори з Російської Федерації: Тюменська обл. (колектори - Монько В., Зюман А.), Ленінградська обл. (Данілова, Смірнова, Максимова, Антоневич, Манжетова, Калязіна, Чижикова), Белгородська обл. (Христофор, Матісов), Кольський півострів (Поплавська, Петрова, Яшуков), Соловецькі острови (Романова Л.В.), Хібіни (Зуброва). Цей гербарій є базовим для виконання наукових робіт, написання тез доповідей та наукових публікацій, для флористичних, систематичних, геоботанічних та созологічних досліджень.

Отже, в науковому гербарії кафедри ботаніки ПДПУ імені В.Г. Короленка налічується близько 10000 аркушів. Щорічно гербарний фонд поповнюється 700 гербарними зразками. Зараз проводиться робота по створенню комп'ютерного каталогу фондів гербарію.